

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. In a Exodo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

sponte non fuerunt, & absque ipsarum, & parentum voluntate rapiuntur, nihilominus vel parentibus, vel propinquis restituantur, & aliis, si voluerint, nubant: nam ipsorum, à quibus raptae sunt, legitima demum uxores nullatenus esse possunt. Concil. Meldense can. 67. Qui sanctimonialis, virgines, vel viduas rapiunt, & progressu etiam criminis in conjugium sumunt, publica poenitentia iuxta modum, quem praeviderit Episcopus, subigantur: ipse vero locis congruis poenitentia retrudantur, & ad habitum religionis redire cogantur: uterq; autem sine ulla spe uxoria copulationis perenniter maneat. Quibus Patribus placuit constitutio Justiniani relata in l. ult. Cod. de rapt. virg. juxta quam juris civilis, & canonici distinctionem, nec non canonum generalium, & provincialium differentiam accipiendi sunt textus supra pro dubitandi ratione adducti. Novissimè in Concilio Trid. sess. 24. c. 6. decernitur, non consistere matrimonium inter ra-

ptorem & raptam nisi ea ponatur in loco tuto extra potestatem raptoris. Quod decretum non procedit in femina rapiente virum, quia lex Synodalis solum loquitur de rapto, & rapta. Ita docent Sanchez lib. 7. de matrim. disput. 12. num. 25. Farin. in praxi, quest. 145. num. 45. Bonac. quest. 4. de matrim. punct. 18. etsi contrarium teneant Henriquez lib. 12. summe, cap. 14. num. 4. Gutierrez de matrim. cap. 88. Similiter si quis rapiat feminam volentem & consentientem raptui, etsi postea renuat, Lessius lib. 4. de just. cap. 3. dubit. 9. num. 70. Martinus Perez de matrim. disput. 38. sect. 4. etsi contrarium teneant Sà verbo Matrimonium, num. 9. Toletus lib. 7. summe, cap. 18. Candidus disquisit. 28. art. 14. dub. 2. Similiter decretum illud locum non habet, si quis rapiat sponsam suam de futuro. Sanchez. supra num. 5. alia plura de hoc crimine cumularunt Sesse, & Ansaldu ubi supra.

TITULUS XVIII.

De furtis.

CAPUT I.

In^a Exodo.

Ui furatur^b hominem, & vendiderit eum, convictus noxae morte moriatur.

NOTÆ.

^a Exodo. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1. & verba hæc reperiuntur in cap. 21. Exodi. Ad hujus inscriptionis illustrationem repetenda sunt quæ adduxi in cap. 1. supra, de adulteriis.

^b Hominem. liberum videlicet; nam servus in jure homo non dicitur, siquidem quadrupedibus æquiparatur, l. Ediles 38. §. 1. & 2. ff. de edilit. edict. l. illud 40. ff. de petit. heredit. Artemidorus lib. 1. Onirocriticon, cap. 39. Canis, aut equi, aut asini, aut alicujus aliorum quadrupedum, aut volucrum caput pro suo habere sibi videri, si quidem quadrupedis fuerit, servitutem, & arumnas significat. Illustrat D. Joannes Suarez ad leg. Aquil. lib. 1. cap. 3.

COMMENTARIUM.

^{2.} X hoc textu sequens communiter venit disputanda assertio: Qui furatur hominem, & vendit, ultimo supplicio afficiendus est. Probant eam textus in cap. 24. Deuteronom. ibi: Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis Israel, & vendit eo acceperit pretium, interficietur, ut auferas malum de medio tui. Concil. Palentin anno 1322. Execrabilem querundam Christianorum abusum, quo nonnulli Christianos rapiunt, vel furantur, & eos Sarracenis vendunt, aut aliò quomodocumq; trahunt, abhorrentes, statuisimus, ut nullus Christianus predicta exercere audeat. Et l. lege, l. frequens, l. final.

ff. ad leg. Flavianam de plag. l. final. Cod. eod. tit. §. antepenult. Instit. de public. jud. Faciunt de jure Regio textus in l. 1. & 2. tit. 14. lib. 4. l. 1. & 2. tit. 3. lib. 7. fori. l. 22. tit. 14. partit. 7. l. 30. styli. Illustrant Connanus lib. 1. comment. c. 9. num. 10. Corrafius in l. congruit, num. 9. ff. de officio Presid. Balduinus, Pichardus & alii Institutiarii in dict. §. antepenult. Pitheus in collat. legum Mosaic. tit. 14. Petrus Greg. lib. 4. partit. tit. 10. cap. 8. & lib. 36. syntag. c. 31. Mancinus de triplici jur. collat. Duarenus lib. 2. diff. cap. 20. Solorzanus tom. 2. de jure Indiar. lib. 2. c. 7. Salmut. ad Panciroli. lib. 1. tit. 3. D. Nicolaus de Castro in l. unico Cod. de gladiat. n. 7. Antonius Matthæus de crimin. ad lib. 48. Pandect. tit. 12.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Homo liber naturali ratione, & jure à commercio exemptus est, l. in exemptione 36. §. omnium 1. de contrahend. emptio. ut rectè docuit Cujac. in l. 4. eod. tit. Abhorret enim à naturali hominum dignitate, ut sit homo merè alterius hominis permuteturque alius mercibus, aut comparetur pecuniâ is, cujus gratiâ pecunia inventa fuit, cæteraque fuerunt comparata, quæ humanis usibus possunt deservire, ut in simili casu Consulti loquuntur in l. 68. de usufructu, l. in pecudum 28. de usuris, l. justissime 44. de edilit. edicto, §. in pecudum, Instit. de rer. divis. Cicero enim ex sententia Chryssippi Stoici sapientiæ Principis agnovit hominum causâ omnia nata fuisse, lib. 3. de finibus: & Ovidius ingeniosè lib. 1. Metamorph. versu 76. cecinit, natum hominem fuisse ut posset inter cætera dominari: & Divinus Vates Psalm. 8.

^{3.} Impugnatur tradita assertio.

mo 8. versu 8. & 9. omnia subiecta esse illius pedibus. Quod expressit rectè, & cum dignitate verborum, ex nuperis Florentinus Elconohovius *emblem. 1. morali*, ibi: *Ad hoc illud cœleste animal sumus, quod divina in terris providentia quandam quasi representat in se imaginem, sagaces, multiplices, acuti, memores, pleni rationis, & consilii, denig, præclarâ quadam conditione generati, nimirum ut ceteris animalibus imperemus.* Hactenus ille. Unde & natos esse homines liberrimos, & ut animantia subijciant, ipsi verò nulli subijciantur, philosophatur Jacob. Vander. Græcius *de jure publico, ad legem non dubito, de captivis, cap. 6. ex num. 1.* Efficit ergo, ne homo liber commercio subijciatur humanæ dignitatis conditio, quam ex multis utriusque eruditionis testimoniis extollunt Vazquez *Menchaca lib. 2. Illustrium, cap. 82. n. 13. Amaya lib. 3. obser. cap. 1. §. 1. num. 3. & sequent.* Carranza *in sua erudita disput. de partu, cap. 3. ex num. 2.* & Amicus meus D. Martinus de Saravia *in disp. de humanâ natura dignitate, nu. 3. & 11.* aliis laudatis. Ex his constat hominem liberum vendi non posse, *l. bona 22. §. 1. ad S. C. Vellejanum. l. sed Celsus 6. l. si cui emptio 34. §. 1. de contrahend. emptio. l. continuus 137. §. cum quis 6. hoc tit. nec in stipulationem deduci, l. 1. §. id quod, de oblig. & action. l. liber homo 130. §. idem juris 2. Instit. de inutil. continuus 137. cum quis, hoc. tit. nec possideri, l. si quis liberum 20. de probat. l. cum hæredes 2. §. ult. l. univ. §. 1. de acquir. possess. nec usufructu, l. usufructu 9. de usufructu. §. sed aliquando, instit. eod. tit. l. ult. Cod. de longi temporis præscrip. quæ pro libertate, nec inter hæres dividi, l. quadam 4. ff. fam. l. eriscund. l. ult. de jure patron. nec vindicari, l. 1. §. per hanc, de rei vindicat. nec pignori conventionaliter obligari, l. 1. de patribus qui fil. distraxerunt, l. ob es alienum, C. de oblig. & action. l. per filios 6. Cod. quæ respignori, cap. 2. extra de pign. Eademque ratione dicitur corpus liberum nullam æstimationem recipere, quia nec pretium capit, l. 1. §. sed cum homo, l. ult. ff. de his qui deiecerunt, vel effuderunt, l. 3. ff. si quadrupes fecisse pauperiem dicatur, l. 2. §. cum in eadem, ff. ad leg. Rhodiam de jactu. Ergo malè in præfenti docetur, in hominem liberum furtum cedere, & ipsium vendi posse, præcipuè cum ad furtum committendum necesse sit, ut res contrectetur invito domino: sed nullus est dominus liberi hominis, quo invito ipse contrectari possit: ergo in eo furtum dari non valet. Deinde etsi admitteremus furtum dari propriè in homine libero, non ideo pœna mortis imponenda erat eo casu: tum quia pro furto etiam manifesto pœna capitalis non imponitur, ut dicemus infra *in cap. final.* tum quia Ecclesia nunquam consuevit pœnam mortis infligere, *cap. inter 6. 33. qu. 2.* ibi: *Gladium non habet, sed vivificat.* Textus ab specie *in cap. ex litteris, de excess. Pralat.* probavi *in cap. sententiam, ne clericis vel monachi.* Ergo non rectè in præfenti imponitur ultimum supplicium pro furto liberi hominis, seu plagio. Augetur hæc difficultas *ex cap. in Archiepiscopatu, de raptoribus*, ubi cum agatur de Sarracenis, qui mulieres Christianas, & pueros rapiebant, eis abuterentur, statuit Alexander III. eos pecuniâ esse mulctandos, aut verberibus afficiendos, eâ moderatione adhibita, ut flagella in vindictam sanguinis non transeant, aliàs si ita gravis excessus fuerit, ut mors, vel membri mutilatio sequi debeat, talis vindicta regia potestati reservetur. Igitur quia ob furtum liberi hominis non potest pœna capitalis iniungi.*

Quâ dubitandi ratione non obstante, vera est præfens assertio, pro cuius expositione sciendum est, furti nomen alios deducere à fraude, alios à ferendo; alios tandem à furvo, sive nigro, eo quod per obscuras noctes opportuna sit ejus delicti perpetratio, ut inquit Nonius ex Varrone *lib. 4.* & ad eam alludens Nazianzenus *orat. 40.* impudicitiae opera appellavit noctis furta, quod furtive, & in obscuro admittantur. Alii tandem à Græca voce *fora*, furtum dictum esse contendunt, ut constat *ex l. 1. ff. de furtis, Instit. de obligat. quæ ex delict. Gel. lib. 1. noctium, cap. 18.* Illustrant Bonif. & Farinac. *in tract. de furtis*, Antonius Matthæus *de crimin. ad tit. ff. de furtis.* Definuitur autem à Theologis cum D. Thoma *22. quest. 66. ar. 3. Occultare rei aliena invito domino acceptio.* A Jureconsultis verò *in l. 1. §. final. ff. de furtis, & in §. 1. Instit. de obligat. quæ ex delicto*, dicitur *Contrahatio fraudulosa rei aliena invito domino lucri faciendâ causâ, vel ipsius rei, vel etiam usus ejus, possessionis, ve, quod lege naturali prohibitum est admittere.* Quæ definitio cum priori sancti Thomæ convenit, & quamvis paulò longior videatur, furti tamen tum naturam, tum ejus omnes causas continet. Eam fusè & doctè explicant novissimè Gibalinus *tom. 2. de negot. cap. 9. art. 1. D.* Josephus de Retes *lib. 7. opuscul. cap. 2.* Antonius Matthæus *de crimin. ad tit. de furt.* Dividitur autem ratione temporis in diurnum, & nocturnum, ut probavi *in c. 2. de homicid. & ratione loci, nam si in balneis, aut aliis locis publicis admittatur, maximum censetur ab Aristotele in problem. sect. 8. quæst. 14.* De furibus balneariis agunt Langleus *lib. 3. semestr. cap. 2.* Pancirola *lib. 2. var. cap. 119.* Ant. Matthæus *ad eandem tit.* Item si fiat in loco sacro, etiam rei quæ sacra non est, sacrilegium committitur, ut probavi *in cap. 20. de foro compet.* Etiam dividitur furtum ratione objecti, sive rei, quæ surripitur, in varias species, veluti si pecora subtrahantur, quod dicitur abigeatus, *l. 1. ff. de abigeis*, ubi Ant. Matthæus, Langleus *lib. 3. semestr. cap. 1.* Mancinus *de triplici jur. collat. cap. 86.* si res publica auferatur, dicitur peculatus, *l. 1. ff. ad leg. Jul. pecul.* ubi plura Ant. Matthæus. Ad quam furti speciem spectant textus *in l. 9. ff. ad leg. Corn. de falsis, l. 7. Cod. de jurefictis, l. 2. C. ex quibus causis infam.* Tandem si homo liber surripitur, dicitur plagium, de quo in præfenti agendum est.

Furtum ergo liberi hominis dicitur plagium, *l. 1. §. penult. l. ult. ff. ad leg. Flavianam de plag. l. quoniam, l. si quis servo 12. l. penult. Cod. eod. tit. l. 12. C. de ingenuis:* & ita appellatum est hoc delictum juxta D. Ifidorum relatum ab Alciato *lib. 1. parerg. c. 47.* à Græca voce *plagios*, quæ non solum transversè, seu obliquè, verum etiam dolosè sonat: inde plagiarum dicti, qui dolosè homines supprimunt: & eosdem à veteribus Lavernas dictos, notavit Cujac. *ad tit. Cod. de lege Flavia.* Inde etiam translata est metaphora ad crimen plagii. His quoque jungendi, qui alienos filios mentales, libros inquam ab aliis compositos, sibi supponunt per furtum, quod plagii pœnâ notari voluit Ptolom. apud Theoph. *tom. 4. de vit. l. 3. sect. 3. c. 6.* De plagio leges Cornelia & Flavia latae fuerunt. Corneliae meminit Apuleius *lib. 8. metamorph. ibi: Crimen Corneliae legis incurram, sicutem Romanum pro servo vendidero.* Ubi per legem Cornelianam nec illa, quæ de sicariis, nec quæ de falsis, sed quæ de plagio lata est, necessariò intelligi debet, quoniam venditio civis Romani plagium est, *dict. l. ad mandandum*

tandum 12. Cod. de ingen. manumiss. l. 2. C. ubi de crim. Legis Flavia meminit Cicero pro Roscio Amerino, ibi: De servis alienis contra legem Flaviam reventis plura dicenda sunt. Et in eadem lege alia de servorum manumissione statuta essent, ut constat ex l. 1. § per tot. D. & Cod. ad leg. Flaviam: de qua lege accipiendus est Marcell. in l. si a milite 29. §. 1. ff. de testam. milit. pœna hujus delicti apud Athenienses capitalis fuit, ut constat ex Xenophonte: probat Peritus ad jus Atticum lib. 6 tit. 5. Jure civili pœna pecuniaria olim fuit, sed ea exolescente pro delicti modo animadverti cœpit, & plerumque quidem in metallum plagiarum dabatur, l. ult. ff. ad leg. Flaviam. Ex constitutione verò Diocletiani, necnon Constantini ultimo supplicio afficiuntur, l. 7. §. ult. Cod. eod. tit. in qua Constantini constitutione pro teneatur, legendum esse tenebatur, ut habetur in l. unic. Cod. Theodof. ad leg. Flaviam de plag. docuerunt Duarenus lib. 2. disp. cap. 20. Solorzans de iure Indiar. lib. 2. cap. 7. Petrus Gregor. lib. 36. syntag. cap. 31. Castro in l. unic. Cod. de gladiat. nu. 7. l. Gothof. in dicit. l. unic. Jure nostro regio speciales pœnae statuta sunt in l. 1. §. 2. tit. 14. l. 1. tit. 15. lib. 4. fori l. 22. tit. 14. part. 7. nec solum procedit, & committitur quando quis surripuit hominem, & vendit, verum & quando donavit, & permuravit, vel in dotem dedit, l. 4. ff. ad leg. Flaviam: & in presenti textu verbo Vendiderit, omnis contractus comprehenditur, argumento legis statuliberi, §. Quintus. ff. de statulib. Et cum hac actione concurrat interdictum de libero hom. exhib. Nec alterum judicium alterum consumit, quod regulare est, l. unic. C. quando civil. act. Paulus lib. 5. sen. §. adversus 14. ubi Cujacius.

7. His suppositis ratio presentis assertionis provenit ex gravitate hujus delicti; nam res ipsa surreptiva grave furtum constituit, veluti si res sacra, cetera aut religiosa intercipiatur, l. 5. §. 9. ff. ad leg. Int. pecul. cum quis pecudes abegit, l. 1. §. ult. ff. de abigeis, cum quis ex araribus furatus est vomeres, aut quid aliud ad agriculturam pertinens, ex constitutione Frider. II. de statu & consuet. §. agricultores. Et generaliter quoties res ablata magni fuit pretii, l. sacrilegii 6. in princip. ff. ad leg. Int. pecul. l. 4. §. 1. ff. de incendi. §. ruina, l. si quis 31. §. ult. ff. de excusat. tutor. l. aut facta 16. §. quantitas ff. de pœnis, l. 1.

§. sed & qui porcam. ff. de abigeis quare & qui liberos homines interceptit, aut suppreffit, plagium committit, & ob tanti sceleris atrocitatem ultimo supplicio afficitur: sed si qui hominem liberum subduxit, non lucri faciendi animo fecit, nec illum alienavit, sed penes se detinuit, ex plagio non tenetur, ut in casibus relatis & decisus in cap. 2. de presump. cap. dilecti de ordin. cognit. cap. unic. de injuriis, lib. 6.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, nam licet verum sit, rem alienam esse oportere, ut furtum committatur, dicit. l. 1. & rem alicujus propriam esse ut surripiatur, l. rellé 25. ff. de V. S. tamen cum de furto agimus, rem alienam longiori modo accipimus, & rem, quæ in commercio non est, ut est homo liber; non enim tam significamus rem subreptam esse alterius, quam subripientis non esse propriam, ut ait Ofwaldus lib. 5. comment. cap. 29. litera S. Vel ut voluit Donel. lib. 15. comment. cap. 30. in princip. alienam rem dicimus, cujus modò potestas aliena est: unde si quis filium familias, filiamve subripuerit, furti actione tenetur, l. cum quis, §. cum filius, l. filius 37. l. mater 38. ff. de furtis, §. interdum. Inst. de obligat. qua ex delicto nascuntur. Nec obstat secunda difficultas, pro cuius solutione aliqui asseruerunt, verba illa moriatur, non de morte naturali, sed de morte civili, hoc est excommunicatione, esse accipienda: nam in jure nostro canonico per mortem excommunicationem accipimus, cap. venerabilem, qui filii sint legitimi: ubi Innocent. referens legem antiquam mortem corporalem inferentem, intelligit, quoad judicem ecclesiasticum de excommunicationis sententia; & sic intelligunt DD. textus in cap. 10. de usur. cap. 2. de majoris. & obed. secundum Abbatem, & Ananiam ibi. Sed verius est in presenti legem ecclesiasticam non condi, sed tantum transferri verba legis antiquæ: unde ea referenda sunt ad iudices sæculares, non verò ad ecclesiasticos, ut contingebat in lege antiqua. Compilata autem fuerunt hæc verba in jure Canonico, ut agnoscant iudices ecclesiastici, quàm acriter punire debent eos, qui plagium admittunt, sed pœnis ecclesiasticis, ita ut ad effusionem sanguinis non perveniant, ut notavi in cap. sententiam, ne clerici vel monachi.

8. Dissolutio dubitandi ratio.

CAPUT II.

Ex Concilio^a Triburiensi.

Fures, & latrones, si in furando, & depraedando occiduntur, visum est pro eis non orandum: si comprehensi, aut vulnerati presbytero, vel diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus.

NOTÆ.

1. **T**riburiensi. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. c. 4. & ex ipso Concilio citantur hunc Burchardus lib. II. Decreti, cap. 59. Carnot. part. 14. Decreti, cap. 123. Gratianus in cap. fures 13. quæst. 2. & in ipso Concilio Triburiensi anni 845. can. 31. ita legitur: Si inventus fuerit quis furtum, aut rapinam exercere, & in ipso delicto aliu mortem meretur incurrere, nullus pro eo presumat orare aut elemosinam dare; & elemosyna pro eo data in memoriam nec clericorum, nec pauperum veniat, sed execrabilis sordescat. B. Au-

gustinus de talibus horribilem profert sententiam dicens. Nemo te post mortem tuam fideliter redimit, qui atus te redimere noluit. Refert Ant. Augustin. in epist. lib. 27. tit. 3. cap. 6. apud Carnotensem autem dicit. cap. 123. ita plenior constitutio refertur: Tranquillitatem sanctæ Dei Ecclesiæ inquietari, & pacem fraternam infestari restantur fures, & latrones, qui ambulantes inter nos ovina pelle obumbrati, sed lupina mente recedunt alienati, serua mente res Ecclesiarum adducti rapientes, & gregem Domini cum spoliando lacerantes. De quibus Salvator in Evangelio commemorat: Qui non intrat per ostium in ovile ovium, ille fur est, & latro. Atque subiunxit: Fur non